

3-nji tema: **Türkmen Türkçesinde Dilekçe Yazma ve Dilekçe Örnekleri** (Türkmen dilinde arza ýazma we arza nusgalary)

Dersiň maksady:

✓ talyplara türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik gurluş aýratynlyklaryny öwretmek;

✓ talyplara türkmen diliniň sözlük hazynasyny we semantik aýratynlyklary öwretmek;

✓ talyplara türkmen dilinde dürli temelar boýunça öz pikirlerini yzygiderli, logiki taýdan dogry beýan etmekligi öwretmek,

✓ talyplara türkmen diliniň dürs ýazuw düzgünlerini öwretmek;

✓ olara orfografik taýdan ýalňyşsyz beýan etmegiň tärlerini öwretmek;

✓ talyplaryň türkmen dilinde sözleýiş medeniýetini we ýazuw endiklerini hem-de başarnyklaryny ösdürmek;

✓ dersde türkmen dilini we edebiýatyny oňat öwretmek üçin talyplaryň özara işjeňligini ýola goýmak;

✓ türkmen dili we edebiýat sapaklarynda tehniki serişdelerden peýdalanmak;

✓ türkmen dili we edebiýaty dersleriniň üsti bilen talyplarda watansöýüjiligi, zähmetsöýerligi, agzybirliги, ahlaklylygy, ynsaplylygy, türkmen milli we dünýä gymmatlyklaryna buýsanç, gозzellige söýgi duýgularyny terbiýelemek.

Dersiň wezipeleri:

- talyplaryň türkmen diliniň fonetik, morfologik we grammatik başarnyklaryny ösdürmek;
- talyplaryň sözleýiş dilini kämilleşdirmek;
- talyplaryň ýazuw we hatdatlyk endiklerini ösdürmek,
- talyplaryň sözlük üstünde özbaşdak işlerini kämilleşdirmek
- talyplaryň okama we düşünme ukyplaryny ösdürmek;
- talyplaryň gürrüň berme we ýazyp beýanetme endiklerini kämilleşdirmek;
- söz öwrenme endiklerini artdyrmak;
- terjime etme ukyplaryny ösdürmek...

Dersiň görnüşi:

- dilden düşündirme;
- ýazuwdan beýanetme;
- sorag-jogap arkaly berkitme;
- shemaly we tablisaly düşündirme;
- tehniki serişdeler arkaly düşündirme;
- ýumşuň kömegi bilen geçileni gaýtalama...
- öý işi tabşyрма...

Dersiň ýörelgeleri:

- ✚ türkmen filologiýasy baradaky bilimiň mazmuny bilen onuň beýan edilişinin bitewiligini gazanmak,
- ✚ türkmen diliniň beýleki dersler we durmuş bilen baglanyşygyny üpjün etmek;

✚ edeplilik, dogry sözlülük, ynsanperwerlik, yzygiderlilik, sylag-hormat we ýaş aýratynlyklara dogry gelmek.

✚ ders we durmuş, teoriýa we praktika gatnaşygy esasynda olaryň özara baglanyşygyny üpjün etmek...

Dersiň usullary:

- ❖ talyplaryň özbaşdak işleri we ýumuşlary barlag etmek;
- ❖ **ACTIV Studio** we **Power Point** maksatnamalaryndan peýdalanmak,
- ❖ türkmen filologiyasy boýunça öwredilýän temanyň prezentasiýasyny geçirmek,
- ❖ diliň grammatik kategoriýalary bilen baglanyşykly kynçylyklarda „**akyly sagady**“, “**akyly kompas**” “**akyly şejeräni**“ kömege çagyrmak,
- ❖ talyplaryň arasynda özara pikirlenme minutlaryny geçirmek;
- ❖ talyplaryň logiki yzygiderliligine, subut edijiligine ünsi güýçlendirmek;
- ❖ Dersde düşnükçiligi we aýdyňlygy üpjün etmek...

Dersiň görkezme esbaplary:

- okuw kitaplary,
- gepleşik gollanmalary,
- ýazdyrylan ylmy çeşmeler,
- usuly gollanmalar,
- ses ýazgylary,
- deňişli suratlar,
- tablisalar, çyzgylar,
- sözlükler,
- metbugat maglumatlary.

- ❖ **ARZ**: Bir zada närazyçylyk bildirip, dilden edilýän şikaýat
- ❖ **ARZ**: Bir zat hakynda edilýän haýyş, ýüz tutma.

- ❖ **ARZA**: Bir zat hakynda hat üsti bilen beýan edilýän haýyşnama

- ❖ **ARZAÇY**: Arza ýazýan; arz edýän adam.
- ❖ **ARZAÇY**: Şikaýatçy, töhmetçi.

- ✓ Arza ýazmak üçin näme etmeli?
- ✓ Arza ýazmak üçin esasan aşakdaky düzgünleri berjaý etmeli

1. Haýyş edilýän, sorap ýüz tutulýan guramalaryň, edaralaryň, şemgyýetleriň ýa-da şahslaryň anyk atlary

2. Haýyş edýäniň, sorap ýüz tutýanyň salgysy, wezipesi, ady, atasynyň ady, familiýasy

3. Haýyşnamanyň anyk ady

4. Esasy tekst, haýyşyň ýa-da soralyan zadyň mazmuny

5. Haýyşnamanyň ýanyna goşulýan goşundylar hakynda maglumat

6. Arza ýazýanyň, haýyş edýäniň, sorap ýüz tutýanyň ady, atasynyň ady, familiýasy

7. Arzanyň ýazylan anyk wagty (güni, aýy, ýyly)

Arza ýazmaklygyň shematik görnüşi

Haýsy gurama ýa-da kime

Arza ýazanyň özüne degişli anyk maglumatlar
ýaşayan, okaýan, işleýän salgysy
doly ady we familiýasy

ARZA

Arzanyň doly mazmuny

Arza çatylýan goşundylar

Goly

Ady, familiýasy

Senesi (güni, aýy, ýyly)

Magtymguly adyndaky Ýaşlar öýüniň direktory

Orazgül Ataýewna Mämmedowa

Aşgabat şäherindäki 20-nji orta mekdebiň
V “B” synyp okuwçysy

Myrat Ataýewden

Arza

Meni Ýaşlar öýüniň awtomodel kružogyna kabul etmekligiňiz soráýaryn. Men awtomodelçilik bilen gyzyklanýaryn. Kružogyň derslerine yzygiderli we tertipli gatnamaga we Ýaşlar öýüniň gün tertibini doly berjaý etmäge söz berýärim.

(Goly)

Myrat Ataýew

20-nji sentýabr, 1992-nji ýyl

Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetiniň rektory

Ata Gurbanowıç Süleýmanowa

Aşgabat şäheriniň Kemine köçesiniň 20-nji jaýynda ýaşayan

Mahym Joraýewadan

Arza

Meni uniwersitetiň kitaphanasyna işgär edip almaklygyňyzy haýyş edýärim. Bilimim we tejribäm hakyndaky resminamalary arzamyň ýanyna goşýaryn.

(Goly)

Mahym Joraýewa

15-nji fewral, 2004-nji ýyl

Ýokardaky arzalaryň nusgasyny okaň. Olaryň ýazylyş taýyndan aýratynlyklaryny öwreniň. Kabul edilmekligiňizi sorap, bir ýere, bir gurama (kitaphana, Tebigaty goraýyş jemgyýetine, Ýaş suratkeşler mekdebine) arza ýazyň.